

СТАНОВИЩЕ

**от доц. д-р Юрий Проданов – Шуменски университет „Епископ
Константин Преславски”**

определен за подготвящ становище на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление: 3.5. Обществени комуникации и информационни науки – Спортна журналистика

Автор: Калин Орлинов Караиванов

Тема: Журналистически инструменти за манипулиране на аудиторията в тоталитарния български периодичен печат при отразяването на олимпийските бойкоти (1980-1984 г.)

Научен ръководител: проф. д-р Ефрем Ефремов

Дисертацията на Калин Караиванов е посветена на актуално аналитично поле, въпреки формулировката на темата, предполагаща подбор, систематизация и коментар на факти и процеси исторически в същността си. Друг е въпросът, дали събития, случили се преди по-малко от половин век, могат да бъдат без уговорки определени като (вече) исторически.

Още повече, че в текста обект на изследване са олимпийските игри – явление, колкото модерно, толкова и антично, доказващо внушителната устойчивост на културни модели и архетипи, получаващи внезапна актуализация в индустриалното, постиндустриалното (информационно) общество.

Няма съмнение, че това е една изключително амбициозна в същността си задача, пред която стоят огромни предизвикателства, свързани с

практическата необозримост на коментираните факти и явления. Тя поставя в съседство две световни спортни събития, в които понятието „авторитетно“ симптоматично ще бъде смислово потискано от почти омонимното „авторитарно“ (тоталитарно). А в хронологичната среда – два съседни олимпийски цикъла – едновременно синонимни като спортно политическа практика и антонимни като идеологически послания.

Дисертационният труд съдържа 225 страници и е структуриран, както следва: увод, четири глави, заключение, две приложения и използвана литература. Библиографията обхваща 74 заглавия, от които 44 на български, 48 на английски и 16 на руски език. Описани са интернет (онлайн) източниците и по-конкретно 8 използвани интернет връзки с портали и сайтове.

Още в увода на своето изследване Калин Караиванов отбелязва, че в контекста на съвременната ситуация може да „се направи любопитен паралел – за медийния пейзаж през тоталитарния режим и в наши дни“. Аз бих допълнил, че самото изследване може да се окаже „прогностично“ в наблюденията и изводите си от гледна точка на предстоящата олимпиада в Париж тази година и нейните медийни проекции в определени точки на света.

В **първа глава** докторантът насочва вниманието си към медийните манипулации в тоталитарните системи. Чрез позоваването и прегледа на разнообразни и авторитетни източници и изследвания се приема тезата за тясната връзка между спортните събития и политиката. В този смисъл се налага и логичният извод, че в своя мащаб една олимпиада нормално ще бъде глобален политически феномен, под формата на всеобща спортна

надпревара. Своеобразно мото на тази глава може да бъде цитатът от организаторът на олимпиадата в Лос Анджелис '84 Питър Юберот, който заявява: „Да се срещнем с реалността. Олимпийските игри не са спортно, а политическо събитие“. Тук докторантът насочва анализа не толкова към същността и спецификата на тоталитарните режими, колкото към медийните проекции на тези системи – той приема логичната теза, че самата им поява и съществуване е в пълна степен функция на медиите и управлението през медиите. Изяснен е феноменът „манипулация“ и начините на нейното функциониране.

Тук много добре е поставен и изяснен въпросът за лингвистичните медийни манипулации с обяснението, че те са присъщи на всички политически модели, но при тоталитарния са в състояние на особен и неизбежен контрол. От гледна точка на източниците може да се каже, че добра работа тук би могла да свърши „Езикът на Третия райх“ от Виктор Клемперер в прекрасния превод на проф. Ана Димова. В главата докторантът прави преглед (систематизация) на най-често използваните в медиите лингвистични технологии за манипулирането на политическото съзнание.

Във втора глава анализационният интерес е насочен към методите за манипулация. От гледна точка на изследователският интерес към печата в тоталитарните общества обект на изследване (след изясняване на важните въпроси за институционализирания контрол на цензурата) е манипулацията през формалните характеристики на печата – организация на редакцията, графичното оформление на страниците, жанровата специфика и йерархизацията на жанровете от гледна точка на идеологическото послание. Обединени в раздела „вътрешноредакционна манипулация“ тези части на главата са с акцент към извън текстовите фактори по формиране на

идеологическото послание. В съдържателен аспект е изведен важният акцент за антитетичното противопоставяне на аксиологичен принцип. При него спортният сблъсък е изведен като сблъсък на „герой и антагонист“, при което противникът на спортния терен лесно може да бъде изговорен и съответно възприет като „враг“.

В Трета глава аналizationsонен обект е олимпийското движение и олимпизма като най-сериозната възможност и време за пределна политизация на спорта. В този смисъл е нормално тук докторантът да се позове и на работата на Миляна Велева (за която представих становище през 2019 г.), в която (подобно на неговата) се правиха аналizationsонни успоредици между две олимпиади (Берлин 1936 и Сочи 2014). Примерите за тази пределна политизация (дадени в изследването) са много и присъстващи в своята многозначност са естествен аргумент в появата на феномена „бойкот на игрите“ – това отношение е важно припомнянето на частични (да ги наречем) бойкоти, като тези на група страни на олимпиадата в Мелбърн 1956 г., заради съветската агресия в Унгария, и на Китай, заради участието в игрите на Тайван. Може би като пример за пределната политизация на олимпиадите би могъл да бъде споменат и кървавият инцидент с израелските спортисти на олимпиадата в Мюнхен през 1972 г., макар пък той да е встрани от бойкота, като форма на политизация, който е обект на изследването.

В главата е направен коректен обзор на двата големи бойкота, които са и обект на изследването – хронология на събитията, поведение на бойкотиращите страни, аргументация на действията им и т.н. В тази глава на практика логично се подготвят базата за изводите в четвъртата и същинска глава.

Четвърта глава започва с важното уточнение, относно семплият медиен пейзаж по отношение на печатните медии в българското тоталитарно общество. Шест политематични и две спортни издания. Докторантът уточнява, че наблюденията ще бъдат върху четири от тях. Това уточнение е свързано с принципното положение в една тоталитарна система – контролът е възможен и поради ограниченията върху количеството информация. Това е така наречената „цензура на мълчанието“ – напълно различна от „цензурата на шума“ (по Умберто Еко), характерна за свръхизобилието на информация.

В главата докторантът логично и коректно описва профила на четирите издания, както и тяхната редакционна политика. Аргументирана е главната роля на партийния тоталитарен официоз „Работническо дело“, както и тематичната, стилистична и съдържателна линия на публикациите, които той задава към всички издания в страната (както и други три – обект на изследване). Това йерархизирано по вертикала движение на информацията е задължително – обяснява се и ролята на БТА като източник на „правилна“ международна информация, каквато несъмнено са олимпийските игри. В това отношение ключова е ролята на служебните бюлетини на БТА, подавани към редакциите и публикувани без изменения. Ключов извод в тази глава е: „С тази цел българският периодичен печат въвежда поредната демаркационна линия между, от една страна – чистите, древни, светли, вековни, мирни олимпийски традиции, и от друга – агресорите, които по насилствен и агресивен път (мотивиран от политически цели) целят да разрушат тези устои, да приватизират олимпийските принципи и да манипулират световната общественост.“

Приложенията (двете) са изключително важни и коректно подготвени. Те изпълняват функцията на верифициращ изводите фактически материал и мястото им в цялостната структура на дисертацията е изключително важно

В **Заключението** на дисертационния труд са обобщени направените изводи и наблюдения в отделните глави и е предложен синтетичен прочит на изводите относно валидността на направените и доказани хипотези.

Дисертационният труд показва очакваната за подобно изследване теоретична и фактологична подготовка и култура на докторанта. Най-важният принос е във факта, че: „досега в медиазнанието (у нас – б.м.) в сферата на спортната журналистика на практика липсваше подобно мащабно паралелно изследване на 4 отделни печатни издания в този период (1980-1984 г.).

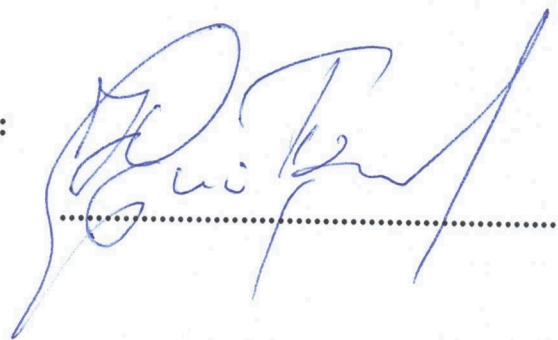
Авторефератът е структуриран правилно и отразява съдържанието и направените изводи на дисертационния труд. Налице са необходимия брой научни публикации по темата на дисертацията.

Към труда на докторанта могат да се отправят някои несъществени препоръки. Те са свързани с резонния факт, че подобни изследвания са под натиска на огромния брой на изследвания и източници – особено в аспекта на тоталитаризма, тоталитарните общества и тоталитарните медии и език. Въпреки това, той се е справил много добре с задачата да селектира и избере точно тези източници и авторитети, които са му дали възможност успешно да защити своите тези и изводи.

В заключение, като имам предвид **съвременното звучене на този труд, неговата познавателна и теоретична стойност и приносния му характер, препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Калин Орлинов Караиванов за дисертационния и труд на тема: „Журналистически инструменти за манипулиране на аудиторията в тоталитарния**

български периодичен печат при отразяването на олимпийските бойкоти (1980-1984 г.)“ в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, докторантска програма „Спортна журналистика”.

Подпис:

01 февруари 2024 г.

(доц. д-р Юрий Проданов)

ШУ „Епископ Константин Преславски”